

Sygn. akt V *U* 916/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2013r.

Sąd Okręgowy w Słupsku w S. Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Ewa Sławińska- Klamann**

Protokolant: st.sekr.sądowy Joanna Adamczyk-Podolska

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2013r. w Słupsku

na rozprawie sprawy

z odwołania G. Z.

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.**

z dnia 21 sierpnia 2012 r. znak Rp. (...)

w sprawie G. Z.

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.**

o emeryturę

I. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej G. Z. prawo do emerytury począwszy od dnia 11 stycznia 2012 r., nie stwierdzając odpowiedzialności organu rentowego;

II. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz ubezpieczonej G. Z. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21.08.2012 r., znak Rp. (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. Inspektorat w L. odmówił ubezpieczonej G. Z. prawa do emerytury w oparciu o przepisy art. 47 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz art. 88 ustawy z dnia 26.01.1982r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 97, poz. 674 z 2006 r. ze zm.).

Ubezpieczona zaskarżyła w/w decyzję w całości, zarzucając organowi rentowemu rażące naruszenie przepisów dotyczących postępowania w sprawach emerytur i rent. Domagała się uwzględnienia do stażu pracy wykonywanej w gospodarstwie rolnym siostry C. D. w okresie od 15.08.1978r. do 26.08.1980r. i przyznania prawa do emerytury. Nadto wniosła o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej wszelkich poniesionych przez nią kosztów niniejszego postępowania według norm przepisanych prawem, w tym także kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł, że nie uwzględnił G. Z. okresu

pracy w gospodarstwie rolnym od 15.08.1978 r. do 26.08.1980 r., gdyż w tym okresie ubezpieczona była uczennicą Studium (...) w O..

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 11.01.2012 r. ubezpieczona G. Z., urodzona (...), złożyła wniosek o emeryturę.

Ubezpieczona posiadała nie kwestionowany przez organ rentowy staż ubezpieczeniowy wynoszący na dzień 01.01.2009 r. łącznie 28 lat, 5 miesięcy i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 23 lata 6 miesięcy i 22 dni pracy jako nauczyciel.

Do okresu pracy w organ rentowy nie uwzględnił ubezpieczonej okresu zatrudnienia w gospodarstwie rolnym od 15 sierpnia 1978 r. do 26 sierpnia 1980r., gdyż w tym okresie G. Z. była uczennicą Studium (...) w O., oddalonym od miejsca zamieszkania o ok. 60 km.

Ubezpieczona nie jest członkiem OFE. W dniu 31.12.2011 r. rozwiązała stosunek pracy ze Szkołą Podstawową im. P. O.w M., gdzie była zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy jako nauczyciel.

Zaskarżoną decyzją z dnia 21.08.2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury.

dowód: akta emerytalne ZUS plik II : wniosek o emeryturę k.1 – 3, zaskarżona decyzja ZUS k. 34-34 v., świadectwo pracy z dnia 02.01.2012 r. -19-19v

W okresie od 15.08.1978 r. do 26.08.1980 r. ubezpieczona G. Z. pracowała na gospodarstwie rolnym położonym we wsi G. będącym w użytkowaniu jej siostry C. D.. W powyżej wskazanym okresie była również uczennicą Studium (...) w O., oddalonym od miejsca zamieszkania ok. 60 km. Rodzice ubezpieczonej wcześniej zmarli -ojciec W. S. -23.07.1971 r., natomiast matka R. S. -19.08.1965 r., a ich gospodarstwo przejęła starsza od ubezpieczonej o 21 lat siostra-C. D.. Była ona wdową z czwórką małych dzieci. Mąż jej zmarł nagle w 1976 r. Gospodarstwo było ok. 10 ha, niezmechanizowane. Wszystkie czynności wykonywało się ręcznie. W gospodarstwie były 2 konie, 40 świń, 4 owce, 50 kur, cielaki, krowy. G. Z. pracowała zarówno w polu, jak i przy obrządki. Codziennie przed szkołą wstawiała ok godz. 4.30 i musiała wydoić krowy, nakarmić krowy, świnię, pomagała siostrze przy warchlakach. Ok godz. 7 tej wyjeżdżała do szkoły i wracała ok. godz. 16 tej-17 tej. Następnie dalej zajmowała się pracą w gospodarstwie rolnym tj. wyrzucała obornik, śrutowała parowała ziemniaki w parniku. Często jej praca kończyła się po godzinie 22 tej. Wiosną pomagała przy pracach polowych, rozrzucała obornik. Rano i wieczorem ubezpieczona oporządzała zwierzęta, w tym dwa razy dziennie doila krowy. Pomagała przy żniwach, sianokosach i wykopkach. Do jej obowiązków należało również wystawianie mleka na drogę, celem odebrania przez mleczarza. Ubezpieczona w gospodarstwie pracowała codziennie łącznie z niedzielami. Pracowała również w ferie, wakacje, dni wolne od nauki, święta. Chodziła również na odrodek do sąsiadów. Uczyła się nocami i w trakcie jazdy autobusem do szkoły. Nie miała renty rodzinnej po rodzicach. Była na utrzymaniu siostry. Nie otrzymywała za pracę żadnego wynagrodzenia, jedynie pieniądze na bilety do szkoły, książki i odzież.

dowód: akta sprawy: wyjaśnienia ubezpieczonej G. Z. – k. 33-33 v. w zw. z k. 35 (00:02:20-00:23:04), zeznania świadka H. G.- k. 58, zeznania świadka J. L.- k. 59, zeznania świadka M. S.- k. 99 v. w zw. z k. 100 (00:05:34-00:21:00), zeznania świadka M. D. – k. 99 w zw. z k. 100 (00:21:01-00:30:08), zeznania ubezpieczonej – k. 99 w zw. z k. 100 (00:30:23-00:34:28), akta emerytalna ZUS plik I- odpis skrócony aktu zgonu rodziców ubezpieczonej – k. 14-15,

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej G. Z. zasługiwało na uwzględnienie.

Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie było ustalenie uprawnień ubezpieczonej do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 47 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227) oraz art.88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 Karty Nauczyciela (Dz. U. Nr 97, poz. 674 z 2006 r. ze zm.).

Zgodnie z art. 47 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odrębne przepisy określają zasady przechodzenia na emeryturę, bez względu na wiek, nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r.

W myśl art. 88 karty nauczyciela nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę.

Na podstawie art. 2a art. 88 karty nauczyciela nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli:

- a) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego
- b) udowodnili 30 letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym legitymuje się 20 latami pracy w szczególnych charakterze lub posiada 25 –letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym 20 lat wykonywania pracy nauczyciela w szkolnictwie specjalnym
- c) rozwiąże na swój wniosek stosunek pracy w związku z przejściem na emeryturę lub przejdzie na emeryturę w związku z likwidacją szkoły w oparciu o przepisy ust.1 art.20 Karty Nauczyciela, albo po upływie sześciomiesięcznego okresu pozostawienia w stanie nieczynnym przejdzie na emeryturę zgodnie z ust.5 c art.20 Karta Nauczyciela, czy też odmówi podjęcia pracy nauczyciela będąc w stanie nieczynnym co spowoduje wygaśnięcie stosunku pracy na wniosek nauczyciela z powodu przejścia na emeryturę na podstawie ust.7 art.20 Karty Nauczyciela.

Cytowany przepis jest przepisem szczególnym, podlega ściślejszej wykładni i do nabycia uprawnień do emerytury wymaga nie tylko posiadania 30 letniego okresu zatrudnienia, ale i rozwiązania stosunku pracy na wniosek nauczyciela, pomijając warunek osiągnięcia wieku emerytalnego.

Regulacja ta ma charakter przywileju przynależnego tej grupie zawodowej, wymóg rozwiązania stosunku pracy uzasadniony jest wolą nauczyciela zakończenia aktywności zawodowej i uzyskania statusu emeryta.

Nauczyciel, który posiada uprawnienia wynikające z tego przepisu może, a nie musi skorzystać z nabytego prawa, jeśli nie chce przejść na emeryturę to może dalej kontynuować pracę zawodową

Przyznanie nauczycielowi emerytury w trybie wynikającym z art. 88 ust 1 karty nauczyciela może nastąpić po rozwiązaniu stosunku pracy, a zatem po ustaniu nauczycielskiego zatrudnienia – vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 VIII 2001r., II UKN 525/00.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 lutego 2000r, II UKN 376/99, OSNP 2001/14/467 wyraził pogląd, iż nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust.1 Karty Nauczyciela powinno być oceniane według stanu istniejącego w dacie złożenia wniosku o to świadczenie.

Jak na to wskazuje ustalony w sprawie stan faktyczny w dacie złożenia wniosku do organu rentowego tj. 11.01.2012 roku ubezpieczona nie pozostawała już w stosunku pracy na stanowisku nauczyciela. W dniu 31.12.2011 r. rozwiązała stosunek pracy na mocy porozumienia stron z uwagi na złożenie wniosku o przejście na emeryturę (vide: świadectwo pracy z dnia 02.01.2012 r.- k. 19-19v. plik II akt emerytalnych).

Sporne pozostawało między stronami posiadanie przez ubezpieczoną 30 letniego stażu ubezpieczeniowego. Organ rentowy nie zaliczył do tego stażu okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 15.08.1978 r. do 26.08.1980 r. Organ

rentowy oponując przeciwko doliczeniu tego okresu do stażu ubezpieczeniowego podniósł, że ubezpieczona G. Z. w powyższym okresie była uczennicą Studium (...) w O., oddalonym od miejsca zamieszkania ok. 60 km.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3 analizowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jeżeli przy ustalaniu prawa do emerytury i wysokości tego świadczenia okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury możliwe jest w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu uwzględnienie także przypadających przed dniem 1 stycznia 1983r. okresów pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Na gruncie tej sprawy ZUS za udowodniony uznał jedynie staż ubezpieczeniowy w rozmiarze 28 lat 5 miesięcy i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 23 lata 6 miesięcy i 22 dni pracy w charakterze nauczyciela.

Konsekwencją powyższego było zbadanie przez Sąd Okręgowy, czy praca jaką wykonywała wnioskodawczyni G. Z. w gospodarstwie rolnym w okresie od 15.08.1978 r. do 26.08.1980 r. należącym po śmierci jej rodziców do starszej siostry C. D. świadczona była stale, każdego dnia w rozmiarze przekraczającym 4 godziny dziennie. Postępowanie dowodowe przeprowadzone w sprawie daje zdaniem Sądu Okręgowego podstawę do udzielenia pozytywnej odpowiedzi na tak postawione pytanie w odniesieniu do spornego okresu.

Dokonując ustaleń w zakresie charakteru, rodzaju, a zwłaszcza wymiaru prac świadczonych przez ubezpieczoną Sąd Okręgowy oparł się na zeznaniach świadków H. G., J. L., M. S. oraz M. D., dając jednocześnie wiarę wnioskodawczyni.

Treść zeznań osób, które przesłuchano w toku sprawy pozwala przyjąć, iż w okresie objętym sporem tj. od 15.08.1978 r. do 26.08.1980 r. G. Z. stale zamieszkiwała na terenie gospodarstwa rolnego swojej siostry, wykonując szereg prac w tym gospodarstwie, mimo iż w tym okresie była również uczennicą w Studium (...) w O., oddalonym od miejsca zamieszkania około 60 km.

Podkreślić należy, iż obszar gruntów wchodzących w skład gospodarstwa siostry ubezpieczonej był duży i wynosił ok. 10 ha, a oprócz uprawy roli zajmowano się też hodowlą zwierząt. Ilość koniecznych prac jakie należało wykonać w gospodarstwie była zatem znacząca, a przy tym ciężar ich wykonania spoczywał głównie na ubezpieczonej oraz jej siostrze, która jako wdowa została z czwórką małych dzieci.

Odpowiadając na pytanie jakim warunkom winna odpowiadać praca w gospodarstwie rolnym o jakiej mowa w art. 10 ustawy stwierdzić należy, iż wątpliwość ta została usunięta licznymi orzeczeniami Sądu Najwyższego w których jako przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, a przed objęciem ubezpieczeniem społecznym, przyjmowano wymiar pracy przekraczający 4 godziny dziennie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96 OSNAPiUS 1997 nr 23, poz. 473; z dnia 7 listopada 1997 r., II UKN 318/97, OSNAPiUS 1998 nr 16, poz. 491; z dnia 13 listopada 1998 r., II UKN 299/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 799; z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 190/99, OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 122, czy wyrok z dnia 10 maja 2000, II UKN 535/99, nie publikowany). Wymóg świadczenia pracy w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także na gruncie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 grudnia 2000r. (II UKN 155/00, opubl. OSNP z 2002r., nr 16, poz. 394) – pogląd ten zdaniem Sądu Okręgowego należy w pełni zaakceptować.

Niezależnie od wymogu wykonywania pracy w określonym wymiarze, Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach kilkakrotnie zwrócił uwagę także na inne cechy jakimi charakteryzować musi się praca świadczona w gospodarstwie rolnym przez osobę, która ukończyła 16 lat, aby możliwe było jej uwzględnienie przy ustalaniu uprawnień emerytalnych. Według Sądu Najwyższego nie może to być praca o charakterze dorywczym, wykonywana okazjonalnie. (tak m.in. powołany wyżej wyrok z 7 listopada 1997r., wyrok z 18 marca 1999r. II UKN 528/98, OSNP z 2000r., nr 10, poz. 399).

Postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczona, mimo nauki w szkole, stale pracowała w gospodarstwie od wczesnych godzin porannych do późnych godzin nocnych, a przerwą była właśnie nauka w szkole. Podkreślić w tym miejscu należy, że ubezpieczona pracowała codziennie, w tym także w niedzielę, święta oraz w okresie wakacji i ferii.

Nie budzi wątpliwości Sądu, że w gospodarstwie rolnym praktycznie przez cały czas istnieje konieczność wykonywania jakiś prac i to niezależnie od dnia tygodnia, pory roku, czy też warunków atmosferycznych. Tym bardziej, że w spornym okresie gospodarstwo siostry nie było zmechanizowane. Większość prac wykonywało się ręcznie.

Nie sposób zgodzić się z organem rentowym, że w spornym okresie ubezpieczona nie świadczyła pracy gospodarstwie rolnym należącym po śmierci jej rodziców do siostry. Wykonywane przez nią czynności były dla niej jedynym źródłem utrzymania. Dzięki tej pracy miała zapewnione utrzymanie oraz warunki mieszkaniowe, tylko dzięki tej pracy miała środki finansowe na zakup chociażby biletu na autobus do szkoły czy książki. Nie miała renty rodzinnej po rodzicach. Wszelkie wydatki związane z jej utrzymaniem i kształceniem w spornym okresie ponosiła jej siostra.

W tych okolicznościach tezę o codziennym wykonywaniu przez wnioskodawczynię pracy w gospodarstwie rolnym siostry w rozmiarze nie mniejszym niż 4 godziny w spornym okresie Sąd Okręgowy uznał za udowodnioną. Po doliczeniu tego okresu do stażu ubezpieczeniowego, który uznał ZUS wnioskodawczyni posiada ponad 30 lat okresów składkowych i nieskładkowych, spełniając przy tym pozostałe przesłanki przyznania emerytury.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej G. Z. prawo do emerytury od dnia 11.01.2012 r. tj. od dnia złożenia wniosku, nie stwierdzając odpowiedzialności organu rentowego, o czym orzeczono w punkcie I sentencji wyroku.

W oparciu o art. 118 ust. 1 a powołanej ustawy Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieprzyznanie prawa do emerytury, albowiem ustalenie okresu pracy na gospodarstwie rolnym od 15.08.1978 r. do 26.08.1980 r. wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego przez Sąd.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99 i 108 § 1 k.p.c. zasądzając od organu rentowego jako przegrywającej sprawę koszty poniesione przez ubezpieczoną tytułem zastępstwa procesowego. O zasądzenie tych kosztów ubezpieczona wnosili w odwołaniu. Sąd zasądził kwotę 60 zł stanowiącą minimalne wynagrodzenie pełnomocnika procesowego będącego radcą prawnym należną w sprawach o świadczenie z ubezpieczeń społecznych tj. w oparciu 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), o czym orzeczono w punkcie II sentencji wyroku.